EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 2.7.2024
COM(2024) 257 final

2024/0148 (COD)

Voorstel voor een

BESLUIT VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

over de aanneming door de Unie van een overeenkomst tussen de Europese Unie, de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten betreffende de uitlegging en toepassing van het Verdrag inzake het Energiehandvest

TOELICHTING

1. ACHTERGROND VAN HET VOORSTEL

• Motivering en doel van het voorstel

Het Verdrag inzake het Energiehandvest (EHV) is een multilaterale handels- en investeringsovereenkomst voor de energiesector die in 1994 is ondertekend en in 1998 in werking is getreden. De Europese Unie is een verdragsluitende partij bij het EHV[1], samen met Euratom, 22 EU-lidstaten (situatie op 19 juni 2024)[2], alsook Japan, Zwitserland, Turkije en de meeste landen van de Westelijke Balkan en de voormalige Sovjet-Unie, met uitzondering van Rusland[3] en Belarus[4].

In het arrest Komstroy[5] heeft het HvJ-EU geoordeeld dat artikel 26, lid 2, punt c), EHV aldus moet worden uitgelegd dat het niet van toepassing is op geschillen tussen een lidstaat en een investeerder uit een andere lidstaat over een investering die deze investeerder heeft gedaan in eerstgenoemde lidstaat. Scheidsgerechten blijven echter de bevoegdheid aanvaarden en uitspraken doen in procedures binnen de EU. Op 5 oktober 2022 heeft de Commissie de Raad, het Europees Parlement en de lidstaten een mededeling toegezonden waarin zij haar voornemen uiteenzette om onderhandelingen te openen over een overeenkomst tussen de Unie, Euratom en de lidstaten met betrekking tot de uitlegging van het Verdrag inzake het Energiehandvest, waarin met name zou worden bevestigd dat het EHV op geen enkel moment binnen de EU van toepassing is geweest en dat ook in de toekomst niet zal zijn, dat het EHV niet als grondslag voor arbitrageprocedures kan dienen en dat de horizonclausule niet van toepassing is. Deze onderhandelingen hebben inmiddels plaatsgevonden. De tekst van de onderlinge overeenkomst staat nu vast. De parafering van de tekst, het teken dat de onderhandelingen zijn afgesloten, vond plaats op 26 juni 2024.

• Voorgenomen overeenkomst

In de overeenkomst staan geen nieuwe bepalingen. De overeenkomst weerspiegelt de jurisprudentie van het HvJ-EU en is volledig in overeenstemming met het vaste standpunt van de Unie zoals dat herhaaldelijk is verwoord, onder meer in openbare zittingen in rechtsgebieden van derde landen. In de overwegingen bij de overeenkomst wordt gewezen op de geschiedenis en de context van de overeenkomst, waaronder met name de uitlegging van het Unierecht door het HvJ-EU, en wordt erkend dat de doeltreffende uitvoering van het Unierecht door uitspraken in intra-EU-arbitrageprocedures wordt ondermijnd. De enige materiële bepaling (artikel 2) bevat de gemeenschappelijke opvatting van de partijen bij de overeenkomst met betrekking tot de niet-toepasselijkheid van artikel 26, lid 2, punt c), EHV

---

1 Besluit 98/181/EG, EGKS, Euratom van de Raad en de Commissie van 23 september 1997 betreffende sluiting door de Europese Gemeenschappen van het Verdrag inzake het Energiehandvest en het protocol bij het Energiehandvest betreffende energie-efficiëntie en daarmee samenhangende milieuaspecten (PB L 69 van 9.3.1998, blz. 1).

2 Italië heeft zich in 2015 eenzijdig teruggetrokken. Frankrijk, Duitsland, Polen en Luxemburg zijn tussen december 2022 en juni 2023 ook een terugtrekkingsprocedure gestart. In december 2023 hebben Frankrijk, Duitsland en Polen zich daadwerkelijk teruggetrokken uit het Verdrag inzake het Energiehandvest en Luxemburg trekt zich per 17 juni 2024 terug.

3 De buitengewone Conferentie over het Energiehandvest van 24 juni 2022 heeft de status van waarnemer van de Russische Federatie ingetrokken.

4 De buitengewone Conferentie over het Energiehandvest van 24 juni 2022 heeft de status van waarnemer van Belarus en de voorlopige toepassing van het EHV door Belarus ingetrokken.

5 Arrest van het Hof van Justitie van 2 september 2021, Republiek Moldavië/Komstroy, C-741/19, EU:C:2021:655.

binnen de EU en het daaruit voortvloeiende ontbreken van een rechtsgrondslag voor intra-EU-arbitrageprocedures zoals uiteengezet in de onderlinge overeenkomst.

2. RECHTSGRONDSLAG, SUBSIDIARITEIT EN EVENREDIGHEID

• Rechtsgrondslag

Het arrest Komstroy is niet nageleefd door scheidsgerechten, die nog regelmatig nalaten zich wegens het ontbreken van een geldige arbitrageovereenkomst onbevoegd te verklaren, en bijgevolg worden er nog steeds scheidsrechterlijke uitspraken gedaan op een wijze die in strijd is met de regels van de Europese Unie en Euratom. Deze uitspraken zijn vaak het voorwerp van tenuitvoerleggingsprocedures, ook in derde landen. Er bestaat een gevaar van strijdigheid tussen de Verdragen en het EHV zoals uitgelegd door sommige scheidsgerechten, die, indien deze uitleg wordt bevestigd door de rechtbanken van een derde land, de facto tot een rechtsconflict zou leiden omdat in de rechtsorde van derde landen scheidsrechterlijke uitspraken zouden circuleren die in strijd zijn met het EU-recht.

Volgens de rechtspraak van het Hof kan het gevaar van strijdigheid tussen rechtsbepalingen ertoe leiden dat een internationale overeenkomst onverenigbaar is met het Unierecht. Wil het EHV verenigbaar zijn met de Verdragen, dan moet volgens de Commissie elk gevaar van strijdigheid worden weggenomen. Het energiebeleid van de Unie moet onder meer inhouden dat de rechtspraak van het HvJ-EU wordt nageleefd en dat strijdigheid tussen het EHV, handelingen van Unierecht en het VWEU en het VEU wordt vermeden. Gezien de positie van scheidsgerechten is het van belang dat het gevaar uit internationaalrechtelijk oogpunt wordt aangepakt. Daartoe heeft de Commissie onderhandeld over een overeenkomst tussen de Europese Unie, de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten betreffende de uitlegging en toepassing van het Verdrag inzake het Energiehandvest.

De overeenkomst is een noodzakelijke maatregel voor de verwezenlijking van de hierboven beschreven doelstellingen van het energiebeleid van de Unie. Het besluit om machtiging te verlenen voor ondertekening van de overeenkomst namens de Unie moet derhalve worden vastgesteld op basis van artikel 194 VWEU.

• Subsidiariteit (bij niet-exclusieve bevoegdheid)

Ondertekening van de overeenkomst namens de Unie is niet iets wat de lidstaten zelfstandig kunnen doen. Wanneer zij dit dienstig achten, ondertekenen de lidstaten de overeenkomst namens zichzelf. De Unie is ook een verdragsluitende partij bij het EHV en het is derhalve aan de wetgever van de Unie om te beslissen of de Unie partij moet worden bij de overeenkomst waarin het EHV wordt uitgelegd.

• Evenredigheid

De bestaande rechtspraak van het HvJ-EU en de talrijke interventies van de Commissie voor scheidsgerechten en rechtbanken van derde landen volstaan niet om een doeltreffende uitvoering van het recht van de Unie te waarborgen en het gevaar van strijdigheid tussen het EHV en het VWEU en het VEU weg te nemen.

• Keuze van het instrument

Om het gewenste effect op de beslissingspraktijk van scheidsgerechten te hebben, moet de vast te stellen handeling een internationale rechtshandeling zijn. De Commissie acht het derhalve passend dat de partijen een overeenkomst sluiten betreffende de uitlegging van het verdrag.

3. GEVOLGEN VOOR DE BEGROTING

geen

4. OVERIGE ELEMENTEN

In de late stadia van de onderhandelingen over de overeenkomst werd de mogelijkheid om een verklaring af te leggen over de rechtsgevolgen van het arrest Komstroy naar voren gebracht als een manier om de in de onderlinge overeenkomst uiteengezette gemeenschappelijke opvatting reeds te formaliseren. De Commissie heeft die verklaring namens de Unie ondertekend.

2024/0148 (COD)

Voorstel voor een

BESLUIT VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

over de aanneming door de Unie van een overeenkomst tussen de Europese Unie, de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten betreffende de uitlegging en toepassing van het Verdrag inzake het Energiehandvest

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 194,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

Overwegende hetgeen volgt:

(1) In zijn arrest in zaak C-741/19, Republiek Moldavië/Komstroy, heeft het HvJ-EU geoordeeld dat artikel 26, lid 2, punt c), EHV aldus moet worden uitgelegd dat het niet van toepassing is op geschillen tussen een lidstaat en een investeerder uit een andere lidstaat over een investering die deze investeerder heeft gedaan in eerstgenoemde lidstaat.

(2) Scheidsgerechten blijven echter de bevoegdheid aanvaarden en uitspraken doen in procedures binnen de EU die gebaseerd zouden zijn op artikel 26, lid 2, punt c), EHV. Volgens het HvJ-EU moet een dergelijke scheidsrechterlijke uitspraak als onverenigbaar met het Unierecht worden beschouwd, en met name met de artikelen 267 en 344 VWEU. Een dergelijke uitspraak kan dus geen enkel gevolg hebben en kan dan ook niet ten uitvoer worden gelegd met het oog op de betaling van de daarbij toegekende schadevergoeding.

(3) De doeltreffende uitvoering van het recht van de Unie wordt ondermijnd door dergelijke uitspraken in intra-EU-arbitrageprocedures. Er bestaat een gevaar van strijdigheid tussen de Verdragen en het Verdrag inzake het Energiehandvest zoals uitgelegd door sommige scheidsgerechten, die, indien deze uitleg wordt bevestigd door de rechtbanken van een derde land, de facto tot een rechtsconflict zou leiden omdat in de rechtsorde van derde landen scheidsrechterlijke uitspraken zouden circuleren die in strijd zijn met het EU-recht.

(4) Volgens de rechtspraak van het Hof kan het gevaar van strijdigheid tussen rechtsbepalingen ertoe leiden dat een internationale overeenkomst onverenigbaar is met het Unierecht. Het gevaar van strijdigheid tussen rechtsbepalingen moet worden uitgesloten. De aanneming van een internationaalrechtelijk instrument waarin de gemeenschappelijke opvatting van de ondertekenaars over de niet-toepasselijkheid van artikel 26 van het Verdrag inzake het Energiehandvest als grondslag voor intra-EU-arbitrageprocedures wordt vastgelegd, moet bijdragen tot de verwezenlijking van dat doel.

(5) De Commissie, namens de Europese Unie en Euratom, en de lidstaten hebben de onderhandelingen over de voorwaarden van een dergelijke overeenkomst met succes afgerond. De gemeenschappelijke opvatting in deze overeenkomst wordt ook herhaald in de Verklaring over de rechtsgevolgen van het arrest Komstroy van het Hof van Justitie en de gemeenschappelijke opvatting inzake de niet-toepasselijkheid van artikel 26 van het Verdrag inzake het Energiehandvest als grondslag voor intra-EU-arbitrageprocedures van 26 juni 2024.

(6) De overeenkomst moet worden aangenomen, onder voorbehoud van de ondertekening ervan op een latere datum,

HEBBEN HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1

De in de bijlage opgenomen overeenkomst wordt hierbij aangenomen, onder voorbehoud van de ondertekening namens de Unie van die overeenkomst.

De voorzitter van de Commissie wordt gemachtigd de persoon (personen) aan te wijzen die bevoegd is (zijn) om de overeenkomst namens de Unie te ondertekenen.

Artikel 2

Dit besluit treedt in werking op de datum van de vaststelling ervan.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement	*Voor de Raad*
De voorzitter	*De voorzitter*